

PRINTED BOOK

THE VEDIC PATH

Quarterly Journal of Vedic, Indological
and Scientific Research
Gurukula Kangri Vishwavidyalaya,
HARDWAR

To,

No-56

If not delivered, please return to :

Dr. R. L. Varshney

Editor, Vedic Path

'Dreamland'

P. O. Gurukula Kangri-249 404

HARDWAR, U. P., INDIA.

① - पृष्ठ = 2

No-56

विषय = तन्त्र मन्त्र

= $27.5 \times 10 \times 0.1 \text{ C.m.}$

हनहंस पुष्पे ह्युज्ये व्यासपरास्यद्विनास्तय

...

उत्तेन विधि नायस्तु विहीनं तुस्तुं पठेत्

② विषय = भागवत

= $29 \times 11.5 \times 0.1 \text{ C.m.}$

पृष्ठ = 2

अमतेरामानु जायनमः अस्तु गोपालवालायनित

...

श्रीतामय मुद्राय भक्तानां तस्मिन् विहीनो दीप्त

③ विषय = शाह सम्बन्धित

पृष्ठ = 1

= $25 \times 11.5 \times 0.1 \text{ C.m.}$

शाह संबंधिनो विश्वे देवा इदमाजर्जयन्तमः

विषय = व्याकरण

पेज = 1

= $31 \times 12.5 \times 0.1 \text{ cm}$

छालियो देवाः शगो नमस्तुते अथो पट्टिरेः सुपि

ल्यमस्तुत दि ते तद्वित वर्ज प्रत्ययाद्यालेशा उवर्गिरतः

तन्नाहं सद्ये सुरज्ये सासर्परा रयहि वाना एत एव पु द्विजादि देवा शति
कमित्रतु नवग्राह न लोका वाकाने दिरापालं भू पूजेयेत। पंचो पचारेः
पूजाः कुमारीः विप्रगुर्या भवभोजयेदिधि पूर्वकं यदाद्ये दिवसे कु
पौर्वाङ्किका पूजनादिक गृहिगुणं तद्विती ये हि द्विगुणं तत्परोहनि। न
यमिति यिपर्यंतं हृद्ग्रा पूजा नृपादिक नृ एकाहारे। प्रतीकृपा तत्सत्या
दि नियमैर्युतः स्वस्वाहो मादिकं सर्वं नवदुर्गा विधानयत्। वित
साहय्यो परित्यज्य कृपादा चार्चतो घणमिति। शतचंडीविष
येष्टस्त्रिणां विशेय उक्तः तत्र यस्याः प्रवा प्रतुलं श्लोक मुत्स्र
हातां जलिः दद्याद्दो नैषु बान्येष्ट वाचा य्यी पस्तु भक्तिमा न्वच

मा

४२ उर्विशतिसंख्याकैः तैः मण्डपानैः । प्रमाणे निरूपयद्वा संख्याज्ञाने
 युनहयद्यदा । एकैकं रश्मिं विप्रकाशयद्वा ज्ञानिथनसमं । निरूपय
 यत्समायुक्तं गच्छा लंकारं दूषितमिति । यद्यत्कार्यं समुद्दिश्य क्रियते रातचरि
 का । तत्तत्स्य मतलबमीः सत्यमात्रप्रयत्नः । कविदुद्रयामले इत्युक्ता इ
 व्यानराण्यविदो मे उक्ता नि । तत्र प्रधानं लोभस्या । त्रु मधुपुमः । प्रवा
 न इव्याठदिहं पायसान्नं तिलं लवणं । करवीरैरक्तपुष्पैरक्तौत्पलसितैरुषि
 रक्तचंदनैर्वंद्यैः स्रग्गुणैः स्रग्गुणैः । यच्चैर्वाक्कीर्तयैर्दिव्यैर्नावा वि
 धफलैस्तथा । किं भुङ्क्तेः सयैः पौष्पैः स्रग्गुणैः । इवौत्पलैस्तथा इति । अथ
 प्रज्ञां उपराणनात्वा प्रत्यध्यायः प्रज्ञां संख्यां कविदुक्ता । तत्राद्यचरिना
 ध्याये प्रज्ञां वैकाशीति । मध्यमे चरित्रे तु ग्रहः २५८ सुसंख्याकाः

ब्रह्मो ध्याया श्रुतुः सप्तः १४ चतुर्वेद ४४ त्वेवेद ४० काः । अथोत्तममन्त्र १३ वेतु
मृदु सउजि ३६६ श्लोक भागितेति । अति लोभा ध्यावती १३ जीता सप्त
शतिवती । तथा चक्रवर्चा लोका लोका श्लोका अष्टा विंशति विंशतिः
५३ । २८ । २० । अथोरहस्य ३ पत्य ३ चो ध्यायाः ८१४ मनुः १४ ध्रुवा १
शतिवतु कात्यायनी तत्रोक्तं च विभागेन विरोधान्तिर्मूलमिति ध्येपम
तत्र निष्कृष्टि रणा यो दृश्या चतुः सुवर्णमितं रजतं रूपं निष्कृतं पदं हि
णा समर्थानां तु चतुः सुवर्णमितं हेम सुवर्णमस्मीति व्यते । इति श्री मनुवा
ध्यायोनाम्वा शिव भद्र सुत सती गार्भज नो गोजी भद्र कृते मातृकं देवपुरा
णां तर्जित सप्तशत्याख्य चंडी स्तोत्र व्याख्याने चंडी स्तोत्र विधिः समाप्तः १

५२ अथान्यं श्रावणं पूर्वमुदृत्यमापावीजंततः परमालज्जाकामंतथाक्रोधंता
 रं वज्रावसंपुतम्। लोभं मोहततः पश्चादुक्तो लोभप्रतिनिर्वदेत्। १००० श्री
 मृत्कीं कों ए ऐं लोभय मोहया। उत्तिले प ३१ स्वाहा प्रयोडो मेरुतं वेम
 ओ॥ वानी प्रजापारविधिः। ओ नमः नमः विशाचिनी कूरकात्रिभूलिः रव
 ऊहस्ते एत्यहि आगच्छस्वा। नमः प्रजांगुली प्रसवसि हिं कुरु कुरु स्वा
 हा। ओं ह्रीं चंडिका काये नमः। ओं श्रीं विंध्यवासि न्ये नतः। ओं ह्रीं रत्नादंतीका
 ये नमः। ओं ह्रीं चंडिके गुग्गुलधूपंगुलैः स्वाहा। ओं ह्रीं चंडिके ह्रीं पंगु ह्रीं
 स्वाहा। ओं ह्रीं चंडिके चामुंडे महाकाली गणपति न्ये पसि हसहि नो
 ये वल्लिं गृहाणा स्वाहा। अनेन विधिना यत्तु विहीनं पुस्तकं पठेत्।

श्रीमतेराज्ञानुजायनमः अस्तु गोपालवालाय नित्याय परमात्मने भक्तवात्सल्यनि
 धये नित्य भाग्याय मंगलं १ चिन्नदुग्धो हृन्नागाय अस्मिन्नेनंदस्मृतवे रुक्मि
 णिसत्यभामाभ्या नित्यमुक्ताय मंगलं २ व्यक्तस्तुपादपद्माय वेणुनादविला
 सिने गोगोपालसेव्याय गोपालाभ्या मंगलम् ३ त्रिभंगिललितंगायाय स्नि
 ग्धलीलालकाश्रये ४ नवनीतनयस्तु नंदभाग्याय मंगलम् ५ दिव्यरत्न
 किशोराय श्रीमते पीतवासये भव्यश्रीशंखचक्राय वालगोपाय मंग
 लं ६ नंदगोपकुमाराय नवनीतमुषेमुदा गोपालवालनाथाय गोविंदा
 यास्तु मंगलं ७ पारजाततरोर्मूलैक एंतिद्रुफलमंडिते प्राज्ञवासाय गो
 पीतांभाय हृष्याय मंगलं ८ इंद्रदिदेवता वृंदैर्वैद्यमानां प्रवेशदा गोव
 र्धनधरास्तु गोपावालाय मंगलम् ९ जीवातवेतिजगतां दिव्यज्ञानप्र
 दायिने कृपांशु निधये नित्यं गीताचार्याय मंगलम् १० वेदार्कजनवेंदा

2

२ सुधास्तु श्रीरंगेशाय मंगलमर्द सुस्मिताय सुनाशाय सुदशे सुंदरभुवे सुल
 लाटकरीषाय श्रीरंगेशाय मंगलम १॥ विधेरि द्वाकुल ध्याप विभीष
 णा वंते मुने विप्राणिताय रामेण श्रीरंगेशाय मंगलम ८ ज्ञाना सिधां
 जनाया स्मद्वेशी केंद शिताय मे तिध येनि त्वपूर्ण य श्रीरंगेशाय मंगलं
 ८ तरंगित दया विशमयां गौर भिसिंचते अनंतानंत ताम्रा त्वे श्रीरंगे
 शाय मंगलम १० श्रीरंगेशाय भगवान् रामा एवार्थ प्रकाशकः अनंता
 संत शायन पुण्य एण पुरुषोत्तम ११ रंगनाथ जगन्नाथ नाथ तुभ्यं
 नमो नमः १२ इति श्रीरंगेशाय मंगलसंपूर्णम्

नमो मंदागय मरुत्तने नंदा जता पर येनाथाय मम मंगलम् १. महा गोविं
 वां मन्त्रा त्स लेण ध्वे निसंभो मन्त्रा पृथ्वी पीमानं दादागमायास्तु मंगल
 म् ११ श्री वादिभाकरायेण श्री सोम्य धारणेति नः लब्धापगो पवालायानि
 त्यं श्री रित्यमंगलम् १२ इति श्री गोपाल मंगलं संपूर्णम् श्री मते रामा
 नुजायनमः लेखनी चरणलाङ्गा कसादि श्री वत्सवदसे दो मंकराप
 सर्वेषां श्री निवासाय मंगलं १ सेकते सिंधु कन्यायास्तुरंगै र वशीतलेः
 आस्थि रंगं भुजंगं द्रुं सुखं विप्रा प्राय मंगलम् २ रजतादु निशमं द्रनील
 शैलानुका रणे शोषशाय पस्य माला श्री रंगेशाय मंगलं ३ बाहु मेकां प्र
 सार्प्य त्वमुपधाया पिपन्नं गं निद्राण पजग द्रुत्ता नागरूपाय मंग
 लं ४ परिष्कृता सनां भोज परस्पर तुलांग्रि ये स्फुरंतीनां वरायास्तु श्री
 रंगेशाय मंगलं ५ दक्षिणा भद्रमुद्राय मन्त्रानां तद्विरोधिनां दीप्ता दिव्या

५१०

२

श्राद्धसंबन्धि नो वि श्वे देवा इदं मासं नमो नमः इति कुशत्रय यवजला
 न्युत्स जेतु एवं अद्यामुक गोत्राणां मातामह प्रमातामह वृद्ध
 मातामहानाममुका मुका मुक शर्मणां पार्वणा श्राद्धसंबन्धि नो वि
 श्वे देवा इदं मासं नमो नमः इत्यपरमुत्स जेतु ततोऽपसव्यं कृत्वा
 पातितवामजानुदक्षिणाभिमुखः द्विगुणभुगण कुशत्रयतिल
 जलान्यादाय ॥ पूर्वपश्चिमास्तादित मोटक रूपाणि बडासनानि
 तिल जलप्रादिता निप्रत्येकं पित्रादिभ्यः पश्चिमतोऽरभ्य उत्सजे
 त तत्र क्रमः ॐ अद्यामुक गोत्रपितरमुक शर्मन् पार्वणा श्राद्धे इदं
 मासं नमो ते स्वधा एवं पितामह प्रपितामह यो रपि दद्यात् ॐ अ राम

२

२
 भ्यंतरं मुचिः इति पाठित्वा ओं पुंडरीकाक्षः पुनात्विति कुशत्रयानित जलैः
 श्राद्ध वस्तु नि सिंचेत् ततः कुशत्रयतिलजलैः संकल्प्यं कुर्यात् ओं शु
 धामुक मासियामुक पत्नी यामुक तिथौ शुभुक गे त्राणां पितृ पिताम
 ह प्रपितामहानाममुका मुक शर्मणां तथा द्वितीय जे त्राणां मातामह प्र
 मातामह वृद्ध प्रमातामहानाममुका मुक शर्मणां सपत्नी कानां पा
 र्श्वेण श्राद्ध महं कुरिष्ये ततो गायत्रीं विजपित्वा ओं देवताभ्यः पितृभ्यः
 पितृभ्यश्च महायोगिभ्यश्च वचनमः स्वाहा ये स्व धाये नित्यमेव नमो नमः
 ३ ततः उत्तराभिमुखो वा दक्षिणे उत्तरं कृत्वा साक्षादेत कुशत्रयात्मका
 सनद्वये प्रथमं दक्षिणामास्य नमस्कृत्य वस्तु जेत ओं शु धामुक गे
 त्राणां पितृ पितामह प्रपितामहानाममुका मुक शर्मणां पार्वणा

विप्रबोधोपपत्त्याय १४/२) नन्यवलविरोधोपरं कथं विप्रबोधोपपत्त्याय १४/२)

०३/६२

हलिभोदेवाः भगोनमस्ते अघोयाहि ऐः सुपि अहोरेफादेशोनतुसुपि अहरहः अहर्गणः सु
पिकिम् अहोभ्याम् रोरिरेफस्सरेकेलेपः ह्रलोपे पूर्वस्मदीघोणः टरेफयोर्लोपनिमित्तयोः पूर्वस्मा
लोदीर्घः पुनरमते अणः किं वृद्धः मनस्यप्रत्ययत्रस्तत्वे कृते हसिचेत्तत्वे रोरातिलोपे प्राप्ते पूर्ववा
सिद्धमिति रोरीत्यस्यासिद्धत्वाऽत्वमेव प्रनोरथः एतत्तदोः सुलोपोऽकोरनज्जमसे हलि अककार
योरेतत्तदोयः सुत्तस्य लोपो हलि ननसमसेन एषविभुः सशंभुः अकोः किम् एषकोरुद्धः अनज्ज
मसे किम् असः शिवः हलिकिम् एषोत्र सो विलोपेचेत्त्यादिपरणम् सत्यस्य सो लोपः स्याद्विपा
दमे लोपे सत्ये च पूर्व्येते समासविटि प्रभृतिम सैषदाशरथीरामः इति विसर्गसंघिः अर्थवरधा
तुं प्रत्ययः प्रतिपदिकैर्मधातुं प्रत्ययं प्रत्ययांते च वर्जयित्वा च विष्णुदत्तं प्रतिपदिकसंज्ञं स्यात् कृत
द्वितसमासाश्च कृतद्वितांतौ समासश्च तथा चो नसमौट् कृष्णभ्यां प्रिहृजेभ्यां भ्यसु सिभ्यां भ्यसु सोसा
मि ओसुप् उा प्रतिपदिकात् इत्तादां वतात्मातिथेदिकाच्च परेत्वादयः प्रत्ययाः स्युः सुपः १४/२

४१२३

सखद्विषयलयावकाशमोहात्प्रयोरिकमिह त्वं श्येयुगप्रत्नत्वकार्य प्रत्ययः ३१२ पृष्ठे

॥ एकवचनं सति द्वः सक्रीदस्य गतेति ॥ ४ सशिष्यते सत्यतानाया विधाय ॥
 बहुताविबभायां बहुवचने स्यात् ॥ ५
 उपस्त्रीणि त्रीणि वचनानेकं एकवचनद्विवचनवहुवचनसंज्ञानि स्युः ॥ द्वे कयो द्विवचनैकवचने
 द्वित्वैकत्वयोरेते स्तः ॥ विरामो वसानम् वणानामभावेऽवसानसंज्ञः स्यात् ॥ रूत्वविसर्गे रामः सरूपा
 एवमेकशेष एकविभक्तौ एकविभक्तौ यानि सरूपा एव वदन्ति तेषामेक एव शिष्यते प्रथमयोः
 पूर्वसर्वाणि ॥ अकः प्रथमाद्वितीययोरचिपो पूर्वसर्वादिर्घा एकादेशः स्यात् इति प्राप्ते नाद्विचि ॥
 वणोद्विचि पूर्वसर्वादिर्घः हस्तिविरामो बहुषु बहुवचनम् बहु प्रत्यया यो बहु इतौ स्तः विभक्ति
 स्युः पूर्तिजो विभक्तिसंज्ञो स्तः न विभक्तौ तुस्माः विभक्ति स्यात्तवर्गसमानेतः इति सस्यनेत्वम्
 रामाः एकवचनसंबुद्धिः संबोधने प्रथमाया एकवचनसंबुद्धिसंज्ञा स्यात् यस्मात् प्रत्ययविधिस
 दादिप्रत्येगम् यः प्रत्ययो यस्मात्किं पतेत दादिशब्दरूपतस्मिन् प्रत्यये परे अंगसंज्ञा स्यात् एज् क्त्वा
 संबुद्धेः एजं ता प्रस्वातस्त्वांगदल्लुप्यते संबुद्धेः च हे राम हे रामो हे रामाः अत्रिपूर्वः अकोप्पचिप
 र्पूर्वरूपमेकादेशः स्यात् रामम् रामो लसकतद्विते तद्वितवर्जप्रत्ययाद्यान् शकवर्ग इतः स्युः त